

УДК 004.853+65.012.12+378.147

ВОЙТКО Сергій Васильович,
доктор економічних наук, професор

КУЛИНИЧ Олена Олександрівна

БІЗНЕС-ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПЛАТФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Розглянуто та виявлено найбільш важливі аспекти, які впливають на доцільність розробки та впровадження єдиної платформи дистанційного навчання в Україні. Виділено інтереси різних груп населення та запропоновано шляхи їх висвітлення у дистанційній освіті. Розкрито переваги дистанційної освіти та запропоновано шляхи організації бізнес-процесу впровадження системи дистанційної освіти.

Ключові слова: *система дистанційної освіти, консорціум, платформа, інформаційне суспільство, бізнес-процес.*

Considered and identified the most important aspects that influence the feasibility of developing and implementing a common platform for distance education in Ukraine. Highlight the interests of different groups and the ways they are explained in distance education. Reveal the advantages of distance learning and the ways of the implementation of business process.

Key words: *distance education, consortium, platform, information society, business process.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Науковою проблемою є потреба у теоретичному обґрунтуванні та практичному впровадженні системи дистанційної освіти в Україні, оцінювання наявного потенціалу та рівня її ефективності, створення сприятливих умов для виходу продуктів системи дистанційної освіти на інформаційний ринок України.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням розвитку та вивчення проблематики впровадження дистанційної освіти присвячено праці таких науковців, як: В. Ю. Биков, Є. Ю. Володимирська, Н. Б. Євтух, В. О. Жулкевський, С. А. Калашникова, М. Ю. Карпенко, С. П. Кудрявцева, В. М. Кухаренко, П. І. Підкасістий, Є. С. Полат, Н. Г. Сіротенко, Є. М. Смирнова-Трибульська, П. В. Стефаненко, В. П. Тіхоміров, О. В. Хміль.

Метою даного дослідження є виявлення доцільності та розкриття процесу організації системи дистанційної освіти в Україні. Методологічну основу становлять методи системного аналізу та логічні узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних результатів. У наш час актуальним питанням є належне

забезпечення суб'єктів інформаційного суспільства та процесу отримання знань засобами інформаційно-комунікаційних технологій. У зв'язку з цим пропонуємо впровадити систему дистанційної освіти як єдину національну платформу дистанційного навчання. Для цього розглянемо аспекти, які сприяють цьому та визначимо перелік засобів для впровадження даної платформи.

Система дистанційної освіти вже успішно розвивається в декількох країнах світу та показала свою ефективність у розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури. Зазначимо, що курси MOOC (Massive Open Online Courses), які є однією із широко вживаних систем дистанційної освіти, залучають до співпраці кращих науковців та інженерів-програмістів. Система дистанційної освіти є однією з найбільш актуальних тем у сфері сучасної вищої освіти. У США минулого року курси MOOC для вищої освіти були проголошені проривом року та сам рік був задекларований під тією ж назвою [1].

Система дистанційного навчання має на меті організувати багатокритеріальну задачу з впровадження єдиної платформи дистанційної освіти не тільки для державних і муніципальних службовців, а й для осіб, які прагнуть вдосконалити свої знання та навички або набути нових. Для того, щоб розробити дану систему, потрібно спочатку проаналізувати вихідні умови для впровадження масової системи дистанційної освіти. Зазначене потребує обґрунтування доцільності впровадження даної методології освіти. Наголосимо, що державні та муніципальні службовці на теренах України, за законодавством, зобов'язані підвищувати кваліфікацію. Дані нормативні акти та вказівки приведені в нормативно-правових актах, передбачені спеціальними законами відповідно до типів діяльності, які здійснюються службовцями.

За ст. 314 Трудового Кодексу України передбачено підвищення кваліфікації робітників [2]. За Законом України «Про професійний розвиток працівників» [3] передбачено, що один раз на п'ять років задля збереження конкурентоспроможності знань та навичок працівників, роботодавці зобов'язані забезпечити перебування своїх співробітників на курсах перепідготовки. За цим же законом передбачено, що для забезпечення співпраці у соціальній сфері, залучаються профспілки, організації праці наймачів, інших організацій, які сприяють перепідготовці робітників та їх професійному зростанні. Зазначимо, що за нормативно-правовими актами України, в органах державної влади та місцевого самоуправління приблизно 20 % робітників зобов'язані щорічно підвищувати свою кваліфікацію.

З огляду на сучасну систему освіти та графік роботи чи розташування інститутів для перепідготовки, часто службовці, які проходять перепідготовку за традиційної системи навчання, не мають змоги отримати в повному обсязі та на належному рівні отримати нові знання. При зміні на новий тип навчання та впровадження системи масової дистанційної освіти покращиться не тільки якість, гнучкість, швидкість, зручність освіти [4], але й також розвиватимуться нові технологічні зміни, а саме створення навчально-технологічного консорціуму.

Даний навчально-технологічний консорціум, тобто платформа або мережевий університет, має на меті об'єднати освітні ресурси навчальних

Регіональна бізнес-економіка та управління, 2013, № 3 (39)

закладів, незважаючи на тип власності, на певній договірній основі. Забезпечуватись робота даної платформи може за умови асоційованого представництва навчальних закладів під виглядом некомерційного партнерства різних за формою власності інститутів та установ, організацій як юридичних, так і фізичних осіб. Для горизонтальної та вертикальної інтеграції учасників консорціуму доцільно враховувати особливості та інтереси кожної зі сторін, у свою чергу, це сприятиме ефективному розподілу обсягу робіт і співробітництва для перепідготовки кадрів.

Діяльність такої єдиної платформи повинна не ставити осторонь інтереси сторін. Пропонуємо ці інтереси поділити на чотири групи. Розглянемо першу групу. До неї віднесемо зацікавленість адміністративного складу навчальних установ до:

- якості навчання, що покращується за рахунок залучення сучасних технологій;
- розширення навчальних програм;
- частки ринку навчальних послуг, що збільшиться;
- надання принципово нових навичок для професорсько-викладацького складу та технічного персоналу.

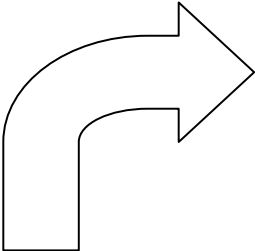
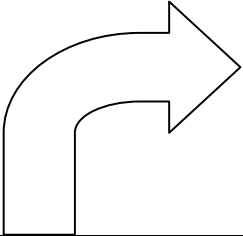
Зазначимо, що за даною групою інтересів закріплюється створення гармонійного середовища освіти для ефективності отримання знань, зручності проведення навчання і збільшення самоорганізованості слухачів, надання викладачам нового досвіду, нових знань з інформаційно-комунікаційних технологій.

Розглянемо другу групу. У цю групу входять інтереси роботодавців і менеджерів підприємств, які зацікавлені в тому, щоб виконувати нормативні зобов'язання щодо підвищення рівня кваліфікації робітниками. Це означає, що новостворена платформа дистанційного навчання допоможе знизити витрати на додаткові послуги, такі як [5]: транспортне забезпечення, оплата житла для робітників, інші компенсаційні витрати. Все це пов'язане з тим, що досить часто курси перепідготовки чи підвищення кваліфікації проходять в іншому місті, а іноді й країні.

Стосовно третьої групи. У цій групі представлені інтереси вже самих службовців і робітників, які прагнуть отримати знання в умовах комфорту. А це означає, що платформа дистанційного навчання може надати таку можливість, адже передбачає: гнучкий графік навчання, відсутня прив'язка до певного місця, доступність у будь-якій точці світу, можливість проходження курсів за допомогою сучасних пристроїв на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій. Тобто, для самих учнів це сприяє мінімізації їхніх матеріальних та часових затрат.

Розглянемо четверту групу. У неї входять інтереси робітників з надання технічних послуг, фрілансерів, які готові надавати свої послуги для створення та підтримки належного функціонування курсів незалежно від їхнього освітнього спрямування.

Пропонуємо проранжувати бізнес-процес, який повинен відбутись задля розробки та впровадження єдиної платформи дистанційного навчання (рис. 1).

		3 рівень бізнес-процесу: 1) сприяння залученню новітніх технологій для вдосконалення платформи 2) постійна технічна підтримка 3) вдосконалення навчальних курсів відповідно до тенденцій та потреб користувачів 4) розширення міжнародної науково-технічної співпраці
	2 рівень бізнес-процесу: 1) організувати менеджмент проекту 2) організувати технологічне забезпечення 3) організувати створення навчальних курсів 4) організувати залучення користувачів	
1 рівень бізнес-процесу: 1) створення бізнес-плану проекту 2) створення технічного завдання 3) створити базу для утворення навчально-технічного консорціуму 4) забезпечити фінансування розробок		

Рис. 1. Ранжування базових бізнес-процесів.

Джерело: розроблено авторами.

Платформа дистанційного навчання має на меті створення не тільки курсів для перепідготовки чи підвищення кваліфікації робітників / службовців, а також може бути використана для створення навчального процесу, передбаченого Міністерством освіти України законом «Про дистанційне навчання» від 30 квітня 2013 року [6].

Дана платформа має дотримуватись певних принципів у своїй діяльності. Окремо виділимо 2 основних принципи такої діяльності:

1) Інтеграція підсистем навчальних установ, а саме: економічна, технологічна та організаційна, які будуть гармонічно поєднуватись в єдиній платформі дистанційного навчання.

2) Актуальність курсів повинна бути присутня у будь-якій програмі навчання, адже успішність проекту буде залежати від того, наскільки сучасним та адаптованим буде проект під потреби сучасних користувачів та їхніх вимог до освіти.

Розглянемо, які загальні аспекти роботи повинні бути дотримані при розробці та впровадженні єдиної платформи дистанційного навчання незалежно від освітнього напрямку та специфіки курсів:

– демократичні засади та гуманність – дані аспекти мають розвивати систему, як навчання на засадах сучасного суспільства, яке є прогресивним, сприяє персональному розвитку індивіда, спрямоване на сприяння отримати освіту всім верствам населення, надати можливість людям з обмеженими можливостями отримувати рівноцінні знання із звичайними студентами;

– якість освіти – зумовлене тим, що при реалізації даної системи зникне потреба від створення довгих лекцій, які на психологічному рівні людини не мають належного засвоєння, тобто курси об'єднують у собі найважливіші аспекти для вивчення, які будуть одразу закріплюватись практичними завданнями;

– тісне одночасне поєднання теорії та практики – викладений матеріал буде підкріплюватись різноманітними завданнями та тестами, які будуть мати свою шкалу оцінювання та будуть показувати як викладачу, так і слухачу на скільки засвоєний матеріал, чи що потрібно вдосконалити;

– диференціація навчального підходу до різних груп користувачів – це означає, що всі програми після кожного проведеного курсу будуть вдосконалюватись, адже буде прослідковуватись статистика відвідувань та необхідності тої чи іншої програми в певному курсі;

– пріоритетність – зумовлено тим, що будуть реалізуватися різні гнучкі програми навчання, враховуючи зауваження користувачів, роботодавців, службовців тощо.

Задля ефективності впровадження такої єдиної платформи дистанційного навчання, необхідно залучити кращих фахівців у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, і проаналізувати міжнародний досвід вже діючих платформ.

Технічною основою роботи платформи дистанційного навчання можуть стати такі положення, яких варто дотримуватись:

– розробка програмного забезпечення на основі стандартів передбачених законодавством України;

– швидка та безпечна заміна певних апаратних засобів, враховуючи стандарти по експлуатуванню техніки;

– надійність і якість програмно-апаратного забезпечення, у тому числі, серверів, на яких буде розташована інформація;

– надання віддаленого доступу до серверів;

– забезпечення безпеки інформації та авторського права.

Розглянемо побудову єдиної платформи дистанційного навчання зі сторони організаційних вимог і забезпечення:

1) організація системи відносин між учасниками новоствореного консорціуму;

2) організація розширення комфортного, сучасного, яке буде відповідати новітнім технологіям, освітнього середовища;

3) організація випуску продукції, тобто навчальних програм та курсів, та організація споживання, тобто пошуку та залучення нових користувачів до системи;

4) організація створення нових курсів відповідно до вимог учнів або останніх тенденцій;

5) організація системи сприяння та заохочення розробників у створенні новітніх технологій та інтерактивних програм, тобто створення конкуренції як стимулу.

Для ефективного впровадження даної системи / платформи, доцільно враховувати економічний фактор, який є одним із основних, перш за все, для створення, у подальшому – функціонування системи. Отже, до економічних факторів включимо:

– для фінансування проекту – залучення венчурних інвестицій,

бюджетних і позабюджетних установ, які зацікавлені та мають змогу підтримати проект, у свою чергу, вони можуть запропонувати використовувати дану систему на пільгових умовах чи мати певний прибуток із розробки;

— ефективність використання ресурсів – передбачає використання і створення курсів відповідно до стандартів і вимог, щоб забезпечити актуальність, що, у свою чергу, створює попит на продукцію (навчання), тобто як наслідок, отримання прибутку у вигляді висококваліфікованих робітників, нових ідей, матеріальних винагород тощо;

— економічна ефективність – заснована на тому, що знімається обмеження з навчальних закладів щодо кількості учнів, тобто тим самим підвищує прибутки установ, використання матеріалу може відбуватись декілька разів, якщо він є актуальним, тобто знижується затратна частина на побутово-комунальні потреби навчального закладу;

— захист авторського права – дана система надає можливість повністю забезпечити захист інтелектуальної власності та сприяти вихованню нового покоління на засадах прозорості та некорумпованості.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Науковою новизною є методичний підхід до обґрунтування доцільності впровадження і реалізації єдиної платформи дистанційного навчання задля сприяння становлення розвитку інформаційного суспільства, який, на відміну від існуючих, надає змогу поряд з класичними елементами освітнього процесу використовувати інформаційно-комунікаційні технології для створення єдиної національної платформи дистанційної освіти.

Можемо зробити висновки, що створення єдиної платформи дистанційного навчання не тільки полегшить роботу для викладацького складу, але й забезпечить надання якісної освіти всім бажаючим без виключення, створить нові робочі місця, мінімізує затрати, надасть нові джерела доходів, сформує нове інформаційне суспільство, сприятиме міжнародному науково-технічному співробітництву, розвиватиме інформаційно-комунікаційну інфраструктуру України.

Подальших наукових досліджень потребує динамічний аналіз впливу системи дистанційної освіти на інформаційну забезпеченість України.

Список використаних джерел та літератури:

1. Офіційний сайт «Osvita.ua. Видавництво «Плеяди» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/abroad/higher_school/distance-learning/37268/
2. Кодекс законів про працю України [Текст]: за станом на 01.04.2014 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 50. – с. 375.
3. Про професійний розвиток працівників [Текст]: закон України від 05.07.2012 № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 24. – с. 243.
4. Зюкова М. М. Дистанційна освіта: сутність, переваги та перспективи впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/1235>
5. Офіційний сайт «Всеукраїнська асоціація кадровиків» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kadrovik.ua/content/profes-ina-p-dgotovka-perer-dgotovka-ta-p-dvishchennya-kval-f-kats-prats-vnik-v>
6. Про затвердження Положення про дистанційне навчання [Текст]: наказ МОН України від 01.06.2013 № 660 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 36. – с. 202.